

Алег Ліцкевіч

Мінск

«АПОВЕСЦЬ ПРА ПАДОЛЛЕ»:
СУАДНОСІНЫ СПІСАЎ ПЕРШАЙ РЭДАКЦЫІ
І ВЕРАГОДНАСЦЬ ПАВЕДАМЛЕННЯ
ПРА КНЯЗЯ КАНСТАНЦІНА КАРЫЯТАВІЧА

У статті аналізуються взаємозв'язки між списками першої редакції «Повісти про Поділля» і розглядається достовірність повідомлення про переговори відносно шлюбного союзу між князем Костянтином Коріатовичем і дочкою польського короля Казимира.

Ключові слова: «Повість про Поділля», «Літописець великих князів литовських», Велике князівство Литовське, Костянтин Коріатович.

В статье анализируются взаимосвязи между списками первой редакции «Повести о Подолье» и рассматривается достоверность сообщения о переговорах относительно брачного союза между князем Константином Кориатовичем и дочерью польского короля Казимира.

Ключевые слова: «Повесть о Подолье», «Летописец великих князей литовских», Великое княжество Литовское, Константин Кориатович

The article deals with relationships between the earliest copies of *The Story about Podolia* and discusses authenticity of the account describing the negotiations on the matrimonial alliance between the Podolian prince Konstantin Koriatovich and a daughter of the King Casimir of Poland.

Key words: *The Story about Podolia*, *The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania*, Grand Duchy of Lithuania, Konstantin Koriatovich.

Гэты артыкул задумваўся як развіццё тэзісаў, прадстаўленых у стэндавым дакладзе на канферэнцыі, якая адбылася ў кастрычніку 2013 г. у Кам'янцы-Падольскім¹. Але ў перыяд пасля канферэнцыі выйшла ў друку бадай першая пасля доўгага перапынку аб'ёмістая праца,

¹ *Лицкевич О.* Достоверность фрагмента «Повести о Подолье» о предполагавшемся браке между подольским князем Константином Кориатовичем и дочерью польского короля Казимира // *Україна і Велике князівство Литовське в XIV–XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі. III Міжнародна наукова конференція, 16–19 жовтня 2013 р., Кам'янець-Подільський. Тези доповідей.* – Київ, 2013. – С. 16–19.

присвечаная розным рэдакцыям і факталагіі «Аповесці пра Падолле»². У артыкуле С. В. Палехава разгледжаны ўсе тры рэдакцыі аповесці, змешчаныя адпаведна ў першым, другім і трэцім летапісных зводах ВКЛ. Гэта вызваляе нас ад неабходнасці аналізаваць другую і трэцюю рэдакцыі, дадатковыя звесткі ў якіх, за рэдкімі выключэннямі, маюць абмежаванае факталагічнае значэнне, і мы можам адразу звярнуцца да першай рэдакцыі «Аповесці пра Падолле», адлюстраванай у Слуцкім і Супрасльскім спісах.

Суадносіны Слуцкага і Супрасльскага спісаў. Вынікі тэксталагічнага аналізу Слуцкага і Супрасльскага спісаў С. В. Палехаў прадставіў у выглядзе параўнальнай табліцы, вызначыўшы паўжырным шрыфтам тыя чытанні, якія падаюцца яму «более близкими к первоначальным»³.

Папярэдне трэба зрабіць рэмарку, што розначытанні гэтых двух спісаў можна падзяліць на дзве катэгорыі. Першая катэгорыя – гэта выпадковыя пропускі аднаго ці двух радкоў альбо слоў, апіскі, якія абумоўлены няўважлівасцю перапісчыкаў і фіксуюцца як у Слуцкім, так і ў Супрасльскім спісах (таму яны нярэдка як бы ўзаемадапаўняюць адзін аднаго). Розначытанні такога кшталту наўрад ці мае сэнс прымаць пад увагу пры вырашэнні пытання аб суадносінах двух спісаў: відавочна, напрыклад, што чытанне Слуцкага спіса «а с того вси города Полоцкия оумуровали» (замест: «Подольския») носіць выпадковы характар.

Другая катэгорыя розначытанняў для нас больш важная. Гэта выразна спрэчныя розначытанні, карэктнасць альбо некарэктнасць якіх цяжка ўстанавіць, аперуючы толькі двума спісамі і не звяртаючыся да больш шырокага кантэксту. Да такіх, на наш погляд, належаць наступныя розначытанні.

Напачатку аповесці ў Супрасльскім спісе паведамляецца, што ў князя Карыята «были чetyри с(ы)ны кн(я)зь Юрьи а кн(я)зь Александро, кн(я)зь Костентинъ, кн(я)зь Федоръ, ино тыи кн(я)жата Коръатевечи три браты, кн(я)зь Юрьи а кн(я)зь Александръ, кн(я)зь Костентинъ и кн(я)зь Федоръ со кн(я)жа великого Голгирдивым презволениемъ и с помочию Литовския земли пошли в Подолскоую землю»⁴. Тут утрымліваецца яўная супярэчлівасць, бо спачатку гаворыцца аб тым, што ў Падольскую зямлю пайшлі толькі тры браты Карыятавічы, а потым да іх імёнаў дадаецца імя чацвёртага – князя Фёдара Карыятавіча. У Слуцкім спісе та-

² Полехов С. В. Летописная «Повесть о Подолье» // Древняя Русь. – 2014. – № 1 (55). – С. 33–42; № 2 (56). – С. 49–62.

³ Тамсама. – № 1 (55). – С. 34–36.

⁴ Полное собрание русских летописей (ПСРЛ). – Т. 17. Западнорусские летописи / Подг. С. Л. Пташницкий, А. А. Шахматов. – СПб., 1907. – Стлб. 82.

кой супярэчлівасці няма: князь Фёдар Карыятавіч не называецца сярод тых князёў, хто прыйшоў у Падольскую зямлю, што добра стасуецца з далейшым зместам аповесці, згодна з якой Фёдар Карыятавіч да смерці сваіх старэйшых братоў трымаў Новагарадок⁵.

Другое важнае розначытанне датычыцца падпарадкавання Падольскай зямлі Вялікаму княству Літоўскаму ў перыяд да 1392 г. Паводле Супрасльскага спіса, «Подольская земля не хотела была пошлоушна быти кн(я)за великого Витовта и Литовской земли, какъ же пред тым послоушна была»⁶. У Слуцкім спісе ў апошнюю фразу дададзена часціца «не», і пагэтаму яе сэнс стаў прама супрацьлеглым: «...какъж и передь тымъ послоушна не была»⁷.

Нарэшце трэцяе важнае розначытанне – гэта імя ваяводы Фёдара Карыятавіча, які бараніў падольскія гарады ад войскаў Вітаўта. У Супрасльскім спісе ён называецца «Нестис», а ў Слуцкім спісе «Нестак».

Калі ў дачыненні да розначытання «Нестис – Нестак» С. В. Палехаў не выказаў канчатковага меркавання, то ў двух астатніх выпадках ён палічыў найбольш блізкімі да першапачатковых чытанні Супрасльскага спіса. Нават у такім яўна дыскусійным выпадку, як згадка князя Фёдара Карыятавіча сярод братоў, якія пайшлі ў Падольскую зямлю, даследчык выбраў у якасці больш карэктнага супярэчлівае чытанне Супрасльскага спіса, зазначыўшы ў падрадкавай заўвазе, што «по-видимому, эта описка возникла еще на этапе работы автора «Повести»⁸. Тэксталагічных аргументаў на карысць гэтага меркавання ў артыкуле не прадстаўлена.

Прызнанне прыярытэтнасці Супрасльскага спіса ў спрэчных розначытаннях, здаецца, адпавядае высновам В. А. Чамярыцкага, які на стэме размяшчаў Супрасльскі спіс на адно калена бліжэй да пратографа першага летапіснага звода ВКЛ, чым Слуцкі спіс⁹. Але пацвердзіць альбо абвергнуць такія высновы немагчыма без правядзення дадатковага тэксталагічнага аналізу – прычым не толькі на матэрыяле «Аповесці пра Падолле», бо яго занадта мала, а на больш шырокім хранікальным матэрыяле, які ўваходзіць у склад першага летапіснага звода ВКЛ. У першую чаргу трэба прыцягнуць «Летапісец вялікіх князёў літоўскіх», які тэматычна і стылістычна вельмі блізкі да «Аповесці пра Падолле».

⁵ Тамсама. – Стлб. 99–100.

⁶ Тамсама. – Стлб. 82.

⁷ Тамсама. – Стлб. 100.

⁸ Полехов С. В. Летописная «Повесть о Подолье» // Древняя Русь. – 2014. – № 1 (55). – С. 36.

⁹ Чамярыцкі В. А. Беларускія летапісы як помнікі літаратуры. Узнікненне і літаратурная гісторыя першых зводаў. – Мн., 1969. – С. 133.

У цэлым у Слуцкім і Супрасльскім спісах змешчана першая рэдакцыя «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», да якой таксама належаць *Origo regis*, Акадэмічны і Віленскі спісы, а таксама менш важныя спісы Дуброўскага і Пагодзінскі¹⁰.

Супрасльскі спіс знаходзіцца ў зборніку, які, паводле пісарскай нататкі, перапісаў кніжнік Грыгорый Іванавіч на замову аднаго з нобіляў ВКЛ – князя Сямёна Іванавіча Адзінцэвіча¹¹. Дата перапіскі – «лето 7028, луна 17, индикта 9, октября 6, на память святого апостола Фомы» – звычайна вызначаецца ў літаратуры як 6 кастрычніка 1519 г.¹² Аднак у гэтым выпадку пісар няправільна пазначыў індикт (трэба 8-ы, а не 9-ы), і ўсё ж, мяркуючы па індикту і кругу месяца, нельга скідваць з рахункаў магчымасць таго, што рукапіс трэба датаваць 6 кастрычніка 1520 г. (7028 г. у гэтым выпадку быў бы сакавіцкі, а не вераснёўскі). Яшчэ ў адной прыпісцы згадваецца нябожчык свяшчэннік Іван¹³, таму, не выключана, маюць рацыю даследчыкі, якія лічаць кніжніка Грыгорыя Іванавіча сынам гэтага свяшчэнніка.

Князь Сямён Іванавіч Адзінцэвіч, як ужо адзначалася ў навуковай літаратуры, быў сынам нобіля Івана Фёдаравіча Адзінцэвіча, які, ажаніўшыся з дачкой смаленскага баярына Плюскова, атрымаў у пасажмельныя ўладанні на Смаленшчыне. Разам з бацькам Сямён Іванавіч, відаць, згадваецца ў спісе данін караля Польшчы, вялікага князя літоўскага Казіміра «Бояром смоленским с казны давано» (21 ліпеня 1486 г.): «Князю Ивану Оди́нцевичу 12 копь с казны. Князю Семену Ивановичу 10 копь

¹⁰ Пра спісы Дуброўскага і Пагодзінскі гл.: *Ліцкевіч А. У.* Пра некаторыя спісы «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх» маскоўскага і наўгародскага паходжання (на маргінезе выданняў М. Улашчыка і В. Вароніна) // Вялікае княства Літоўскае і яго суседзі ў XIV – XV стст.: саперніцтва, супрацоўніцтва, урокі. Да 600-годдзя Грунвальдскай бітвы. Мат-лы Міжн. навук. канф. Гродна, 8–9 ліпеня 2010 г. – Мн., 2011. – С. 216–223.

¹¹ *Данилович И. Н.* О литовских летописях // Журнал Министерства народного просвещения. – 1840. – Ч. 28. – № 11. – С. 101; *Шахматов А. А.* О Супрасльском списке западно-русской летописи // Летопись занятий Археографической комиссии за 1900 год. – Вып. 13. – СПб., 1901. – С. 5 (асобная пагінацыя); *Улащик Н. Н.* Открытие и публикации Супрасльской летописи // Летописи и хроники. – 1976 г. – М., 1976. – С. 208; *Его же.* Предисловие // Полное собрание русских летописей. – Т. 35. – М., 1980. – С. 5–6.

¹² *Шахматов А. А.* О Супрасльском списке западно-русской летописи... – С. 5; *Улащик Н. Н.* Открытие и публикации Супрасльской летописи... – С. 208–209; *Jovaišas A.* Trumpojo lietuovos metraščių sąvado literatūrinės upatybės ir paslaptys // Senoji Lietuvos literatūra. Kn. 4. – Vilnius, 1996. – P. 230; *Темчин С. Ю.* О времени появления Супрасльской летописи (списка 1519 г.) в Супрасльском монастыре // Ruthenica. – Т. 5. – Киев, 2005. – С. 152; *Чамярыцкі В. А.* Супрасльскія рукапісы // Вялікае княства Літоўскае. Энцыклапедыя ў 2 тт. – Т. 2. – Мн., 2006. – С. 645.

¹³ «Преставльшого помяни, Господи, ерея Ивана» (*Улащик Н. Н.* Предисловие... – С. 6).

с казны»¹⁴. Ю. Вольф, спасылаючыся на радавод Адзінцэвічаў, называе толькі прозвішча баярына Плюскова без імені, але, магчыма, гэта быў смаленскі акольнічы Фёдар Плюскоў, які згадваецца сведкам дакумента ад 27 сакавіка 1451 г.¹⁵ – яго-та дачкой і была маці князя Сямёна Іванавіча Адзінцэвіча. Існуе меркаванне, што пасля 1514 г., калі Смаленск быў захоплены маскоўскімі войскамі, патомкі Івана Адзінцэвіча выехалі на тэрыторыю ВКЛ і атрымалі ў вечнае карыстанне сяло Багрынава¹⁶. Але з поўнай упэўненасцю можна казаць, што Багрынавым (цяпер вёска Аршанскага раёна) валодаў не сам Сямён Іванавіч, а ягоны брат Грыгорый Іванавіч Адзінцэвіч з нашчадкамі¹⁷. А дзе былі ўладанні князя Сямёна Іванавіча Адзінцэвіча па стану на 1519 г., пакуль дадзеных няма. Тым не менш здаецца даволі абгрунтаваным меркаванне некаторых даследчыкаў, што спіс «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», які мы ўмоўна зазем цяпер Супрасльскім, мог узнікнуць на Смаленшчыне альбо ў нейкім раёне цяперашняй Усходняй Беларусі¹⁸, ва ўсялякім выпадку быць звязаным прама альбо апасродкавана са смаленскай кніжнай традыцыяй.

Асаблівую ўвагу хацелася б звярнуць на наступную тэксталагічную асаблівасць Супрасльскага спіса. У трох чытаннях (усе знаходзяцца ў першай частцы «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх») перапісчык, мусіць, неўсвядомлена замяніў літару «ч» на мяккае «т»: «выскотив» замест «высочив», «местить» замест «местич», «стерети» замест «стеречи». Яшчэ ў двух чытаннях (у другой частцы «Летапісца»), наадварот, «ц» заменена на «ч»: «чыцю» замест «цтю», «чепьми» замест «цепьми»¹⁹.

¹⁴ Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 4 (1479–1491): Užrašymų knyga 4 / Parengė L. Anužytė. – Vilnius, 2004. – P. 40. – Гл. таксама: Wolff J. Kniaziowie Litewsko-Ruscy od końca czternastego wieku. – Kraków, 1895. – S. 285; Улащик Н.Н. Введение в изучение белорусско-литовского летописания. – М., 1985. – С. 31–32 (прапанавана памылковая дата: 1489 г.); Темчин С. Ю. О времени появления Супрасльской летописи (списка 1519 г.) в Супрасльском монастыре // Ruthenica. – Т. 5. – Киев, 2005. – С. 155; Чарняўскі Ф. Нататкі да генеалогіі князёў Адзінцэвічаў і Падбярэзскіх // Герольд Litherland. – № 19. – Горадня – Менск, 2013. – С. 69.

¹⁵ Archiwum główne akt dawnych (AGAD). Archiwum Radziwiłłów. Dz. I. Zbiór pergaminów. – Dok. 7310. – Гл.: Urzędnicy Wielkiego księstwa Litewskiego. Spisy. – Т. IV. Ziemia Smoleńska i województwo Smoleńskie. XIV–XVIII wiek / Oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk. – Warszawa, 2003. – S. 51; Ліцкевіч А. У. Старабеларускія граматы XV ст. з Archiwum głównego akt dawnych у Варшаве // Здабыткі. Дакументальныя помнікі на Беларусі. – Вып. 11. – Мн., 2009. – С. 19, № 6.

¹⁶ Чарняўскі Ф. Нататкі да генеалогіі князёў Адзінцэвічаў і Падбярэзскіх... – С. 70.

¹⁷ Wolff J. Kniaziowie Litewsko-Ruscy... – S. 285–286.

¹⁸ Улащик Н. Н. Введение в изучение белорусско-литовского летописания... – С. 30–31; Мароз В. К. Беларускія летапісы XIV–XVI стст.: гістарыяграфічны і нарматыўны аспекты даследавання // Веснік Брэсцкага універсітэта. Серыя філалагічных навук. – 2008. – № 2 (10). – С. 145.

¹⁹ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 71, 74, 76, 81.

Як вядома, у XIII–XV стст. характэрнай рысай смаленска-полацкага дыялекта, так сама як і наўгародскага і пскоўскага, была ўзаемная замена «ц» на «ч»²⁰. Пагэтану можна меркаваць, што замена «ч» на мягкае «т» у Супрасльскім спісе мае фанетычную прыроду і была ўласцівая для вымаўлення перапісчыка – альбо самога Грыгорыя Іванавіча, альбо перапісчыка, які рыхтаваў спіс, што лёг у аснову Супрасльскага. Гэта дадатковы аргумент для таго, каб звязаць узнікненне Супрасльскага спіса са Смаленскім альбо Полацкім рэгіёнам. У «Аповесці пра Падолле», дарэчы, такой асаблівасці, як замена «ч» на «т», не фіксуецца.

Паводле меркавання С. Ю. Цемчына, у бібліятэку Супрасльскага Дабравешчанскага манастыра на Падляшшы зборнік трапіў каля 1531 г.²¹ Тут ён і захоўваўся спачатку ў праваслаўным, потым ва ўніяцкім манастыры, аж пакуль не быў адкрыты М. К. Баброўскім і І. М. Даніловічам у 1822 г.²²

У Супрасльскім спісе «Летапісец» мае заглавак «Летописецъ великихъ князеи литовскихъ» і ўключаны ў склад першага летапіснага зводу ВКЛ разам з «Аповесцю пра Падолле». Тэкст «Летапісца» тут не пазбаўлены асобных недакладнасцей і лакунаў. Напрыклад, у выніку рэдактарскай праўкі альбо памылкі перапісчыка ўзнікла чытанне «князя Глеба Костентиновичъ» у пераліку князёў, захопленых Ордэнам у палон у бітве каля Вейшышак 1390 г. Тым самым Супрасльскі спіс збліжаецца са Слуцкім, дзе таксама фігуруе князь Глеб Канстанцінавіч, але адрозніваецца ад Акадэмічнага і Віленскага спісаў, якія называюць на гэтым месцы «князя Василья Костянтиновича»²³. Як паказвае гістарычны аналіз, вышэй верагоднасць, што карэктным і бліжэйшым да першапачатковага з'яўляецца чытанне «князя Василья Костянтиновича». Чатыры князі ВКЛ, захопленыя ў бітве каля Вейшышак, былі абмененыя на крыжакоў, якія знаходзіліся ў палоне ў ВКЛ, 15 жніўня 1393 г. на рацэ Дубісе²⁴, а ў

²⁰ *Соболевский А. И.* Смоленско-полоцкий говор в XIII–XV вв. Варшава, 1886. [Асобная адбітка з «Русского филологического вестника»]. – С. 14.

²¹ *Темчин С. Ю.* О времени появления Супрасльской летописи (списка 1519 г.) в Супрасльском монастыре. – С. 161.

²² *Улащик Н. Н.* Открытие и публикации Супрасльской летописи. – С. 206–207; *Яго ж.* Предисловие... – С. 6.

²³ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 79, 92, 151, 200.

²⁴ *Scriptores rerum Prussicarum.* – Bd. 3. – Leipzig, 1866. – S. 189, 625; *Prochaska A.* Król Władysław Jagiełło. – T. 1. – Kraków, 1908. – S. 103; *Błaszczak G.* Dzieje stosunków polsko-litewskich od czasów najdawniejszych do współczesności. – T. 2. Od Krewa do Lublina. – Cz. 1. – Poznań, 2007. – S. 159; *Ліцкевіч А. У.* Дагаворы паміж князямі ВКЛ, нобілямі Жамойці і прадстаўнікамі Тэўтонскага ордэна ў Прусіі і Лівоніі (1367–1398 гг.) // *Arche.* – 2010. – № 10. – С. 72.

кастрычніку 1393 г. у рахунках польскага каралеўскага двара згадваецца, што князю Васілю Канстанцінавічу («*duci Wasiloni, filio ducis Constantini felicis memorie*») па загаду караля Уладзіслава было выдадзена на закупку поўнага рыцарскага даспеха 9 марак 20 скойцаў, на закупку каня – 12 марак, а на вяртанне дадому («*in rediendo ad propria*») – 2 маркі²⁵. Выглядае праўдападобным, што такая грашовая дапамога магла быць аказана менавіта князю, толькі нядаўна вызваленаму з палону. Раствлумачыць з'яўленне імені Глеб у зыходным для Супрасльскага і Слуцкага спісаў тэксце можна апіскай перапісчыка. У пераліку палонных князёў непасрэдна перад іменем князя Васіля Канстанцінавіча ідзе імя смаленскага князя Глеба Святаславіча, таму перапісчык, мабыць, ад стамлення ці няўважлівасці механічна пазначыў і наступнага князя як «Глеба». Ва ўсялякім выпадку некарэктнае чытанне «князя Глеба Костентінович» з'яўляецца адным з важнейшых маркераў, якія вызначаюць блізкасць паміж Супрасльскім і Слуцкім спісамі.

Існуе таксама шэраг важных чытанняў, якія збліжаюць Супрасльскі спіс «Летапісца» з Віленскім. Так, пры апісанні бітвы каля Вейшышак у Віленскім і Супрасльскім спісах даецца правільнае чытанне, што Скіргайла выступіў супраць войскаў Тэўтонскага ордэна і Вітаўта разам са сваім братам Вігунтам: «Вигонтом». У Акадэмічным і Слуцкім спісах чытанне некарэктнае: «Витовтом». Яшчэ адно важнае агульнае чытанне, якое наўрад ці можа быць выпадковым: пры апісанні аблогі Полацка войскамі князя Скіргайлы і Тэўтонскага ордэна ў Лівоніі, у Віленскім і Супрасльскім спісах фраза скарачана: «и остоупятъ город», тады як у Акадэмічным спісе захавалася чытанне, блізкае да зыходнага чытання пратографа: «и оттуды мистр лифляньски прииде ратью к Полуцку и оступятъ город» (аналагічнае чытанне ёсць таксама і ў «*Origo regis*»: «*et ex alia parte magister Liwonie venit cum suo exercitu contra Poloczsko*»)²⁶. У Слуцкім спісе на гэтым месцы лакуна, але, мяркуючы па залежнай ад Слуцкага спіса хроніцы Быхаўца («*Y ostupili horod*»)²⁷, у Слуцкім спісе таксама было скарачанае чытанне «и остоупятъ город».

У некаторых фрагментах Супрасльскі спіс дэманструе большую акуратнасць пры перадачы зыходнага тэкста, чым іншыя спісы. Напрыклад, у фразе «а сами у мене не в нятстве ходять, толко за малою сторожею» у Супрасльскім спісе, адзіным, захавана часціца «не», прапушчаная ў Віленскім, Акадэмічным і Слуцкім спісах: пры гэтым правільнасць чытання

²⁵ Rachunki dworu króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi z lat 1388 do 1420 / Wyd. F. Piekosiński. – Kraków, 1896. – S. 167–168.

²⁶ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 73, 144, 194, 222.

²⁷ ПСРЛ. – Т. 32. – М., 1975. – С. 141.

Супрасльскага спіса пацвярджаецца «*Origo regis*», дзе прысутнічае аналагічная часціца «пес»²⁸. Супрасльскі спіс бадай адзіны з ранніх спісаў правільна перадае імя князя Сямёна Лынгвена: «Семеном Лынгвенем» (пар. Віленскі спіс: «и с Семеном и с Локвенем»; Акадэмічны: «с Семеном Гугнивым»; Слуцкі: «с сыномъ Лыквенъем»).

Асноўныя лакуны Супрасльскага спіса, не лічачы пропускаў асобных слоў (як, напрыклад, слова «четверток» пры апісанні атручэння Скіргайлы), наступныя. Прапушчаны цэлы радок, што князь Ягайла, арыштаваны Кейстутам, вельмі ўзрадаваўся прыезду князя Вітаўта. Няма значнага па аб'ёму фрагмента пра напад мазавецкіх войскаў на Падляшша і Берасцейшчыну, паміж словамі «князь пан Яноушъ зять его забыв добра» і «приде князю великому Ягаилоу». Прапушчана фраза, якая чытаецца ў Віленскім і Акадэмічным спісах, што князь Скіргайла пасля бітвы пад Мсціслаўлем у 1386 г. знайшоў сярод трупай параненага смаленскага княжыча Юрыя Святаславіча і лячыў яго «многими лекарствомъ», астрыгшы яму галаву. У фрагменце пра паездку князёўны Соф'і Вітаўтаўны ў Маскву выпушчаны радок пра яе знаходжанне ў Вялікім Ноўгарадзе. Такім чынам зменены сэнс тэкста, і ўзнікае ўражанне, што гэта не наўгародцы, а псковічы праводзілі князёўну да самай Масквы. Гэты пропуск мог быць зроблены наўмысна. Нарэшце, адсутнічае вялікі фрагмент паміж словамі «иных князеи и бояр много» і «на весноу князь великий Витовтъ иде и взя землю Подолскоую»: пра ліст Ягайлы да Вітаўта 1392 г. з запрашэннем прыняць вялікае княжэнне літоўскае, пра вяртанне Вітаўта ў ВКЛ (1392), пра вайну супраць Карыбута і Свідрыгайлы Альгердавічаў (1393). Як ужо адзначалася ў літаратуры, хутчэй за ўсё, з пратографа Супрасльскага спіса выпаў аркуш²⁹.

«Летапісец вялікіх князёў літоўскіх» паводле Супрасльскага спіса завяршаецца на сустрэчы Вітаўта і ягонага зяця маскоўскага вялікага князя Васіля Дзмітрыевіча ў Смаленску (1396). Далей ідзе «Аповесць пра Падолле».

Слуцкі спіс знаходзіцца ў зборніку, які змяшчае, сярод іншага, матэрыялы першага летапіснага зводу ВКЛ і агульнарускі летапіс «Летописецъ отъ великого князя Володимеря Киевского». Почырк асноўнай часткі рукапіса першы публікатар А. М. Папоў датаваў перыядам «кажется, не позднее половины XV столетия», архімандрыт Леанід – «исходом XV ст.», а выдаўцы 17-га тома «Поўнага збору рускіх летапісаў» –

²⁸ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 74, 222.

²⁹ Prochaska A. Latopis litewski: rozbiór krytyczny. – Kraków etc., 1890. – S. 23; Тихомиров И. А. Два польских труда о западнорусских летописях // Журнал Министерства народного просвещения. – 1891. – Ч. 273, февраль. – Отд. II. – С. 405.

XV ст.³⁰ М. М. Улашчык адзначыў, што папяровы рукапіс мае філігрань, найбольш блізкі аналаг якой датуецца 1524 г.³¹ Мяркуючы па нататках, зробленых у рукапісе, у 40-я гг. XVI ст. ён знаходзіўся ў бібліятэцы слуцкіх князёў Алелькавічаў³². У публікацыях XIX – пачатку XX ст. спіс называўся Увараўскім.

Слуцкі спіс «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», як і ўсе астатнія, мае некаторыя памылковыя чытанні, якія бадай усе звязаны з апіскамі перапісчыка. Напрыклад, «к Городну, к Дорогичину» замест «к городу Дорогичиноу» (пар. «Origo regis»: «ad castrum Drohiczin»); «в Городкѣ» замест «в Городне»; «Хмельникъ» замест «Мельникъ»; «ко градом же пришли» замест «граду же Рши»; «Пету» замест «Тету».

Сярод асноўных лакун Слуцкага спіса трэба вылучыць адсутнасць пачатковага тэкста хронікі да самых словаў «а се пак третее: с ким мы ся воюем?» з дыялогу паміж Кейстутам і Вітаўтам. Гэтая лакуна ўзнікла з-за дэфекту рукапіса, у якім, яшчэ да таго як зборнік трапіў да калекцыянера І. П. Сахарава ў першай палове XIX ст., было страчана некалькі першых аркушаў. На далейшых аркушах пасля гэтай лакуны таксама тэкст пашкоджаны: няма дзе аднаго слова, а дзе цэлай фразы. Таксама ў рукапісе цалкам адсутнічае аркуш з тэкстам паміж словамі «и князь Витовт собрав свою» і «противу великаго князя Кестутия».

Для вызначэння генетычных сувязяў паміж рознымі спісамі «Летапісца» вельмі важны той факт, што Слуцкі спіс мае чытанне, якое непасрэдна звязвае яго з Акадэмічным спісам. Так, у Акадэмічным спісе змешчана фраза, скажоная з-за памылкі перапісчыка: «Чтобы тобѣ чисто отехати впать оу рать свою чызды бы межи вас добрыи был конецъ». Аналагічная памылка чытаецца і ў Слуцкім спісе: «Штобы тебе чисто отехати в рать свою чызды бы межи вась добрыи былъ конецъ». У абодвух спісах чытанне «чызды» з'яўляецца відавочным скажэннем слова «ачеи», якое мы знаходзім на гэтым месцы ў Віленскім і Супрасльскім спісах³³.

Даволі шмат выяўляецца чытанняў, якія збліжаюць паміж сабой Слуцкі і Супрасльскі спісы. Пра адно з іх мы ўжо казалі – гэта згадка князя

³⁰ Летопись великих князей литовских / Приготовил к изданию А. Н. Попов // Ученые записки Второго отделения Академии наук. – Кн. 1. Отд. III. – СПб, 1854. – С. 25; Леонид, арх. Систематическое описание славяно-российских рукописей собрания графа А. С. Уварова. – Ч. 3. – М., 1894. – С. 65; [Шахматов А. А., Птаицкий С. Л.] Предисловие // ПСРЛ. – Т. 17. – С. II.

³¹ Улащик Н. Н. Предисловие... – С. 6.

³² Летопись великих князей литовских... – С. 24; Улащик Н. Н. Предисловие... – С. 7.

³³ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 75, 88, 146, 196. – Значэнне слова «ачеи» гл.: Гістарычны слоўнік беларускай мовы. Вып. 1. А – биенье. – Мн., 1982. – С. 165.

Глеба Канстанцінавіча (замест Васіля Канстанцінавіча); вызначым цяпер іншыя. Калі ў «Летапісцы» гаворыцца, што Ягайла прыбыў з Віцебска ў Вільню, то ў «*Origo regis*» удакладняецца: «*cum omnibus suis*», у Віленскім спісе: «с всіми людзьми своїми», а ў Акадэмічным – «со всіми своїми». І толькі Супрасльскі і Слуцкі спісы (а таксама спіс Красінскага) даюць тут скарачанае чытанне «с всіми». У фразе пра Відымонта сапсаваня чытанні знаходзім у Віленскім («онь брат маткы его») і Акадэмічным («*мца брата матки его*») спісах. Затое ў Супрасльскім і Слуцкім спісах фраза пададзена бадай аднолькава («*мтчна брата матки его*» = «*мтчна брата маткы его*») і карэктна, у адпаведнасці з «*Origo regis*» («*patris fratrem eius germanum*»)³⁴. Смаленскі князь Святаслаў Іванавіч аблажыў Мсціслаўль, паводле Супрасльскага і Слуцкага спісаў, «бівши» сцены поракамі. Аналагічнае слова чытаецца і ў хроніцы Быхаўца: «*biwszy*». Але ў Віленскім і Акадэмічным спісах чытанне зусім іншае: адпаведна «вынемши» і «вынявше»³⁵. Яшчэ адзін надзейны маркер генетычнай сувязі паміж Слуцкім і Супрасльскім спісамі – адсутнасць эпизоду пра тое, як князь Скіргайла знайшоў параненага смаленскага княжыча Юрыя Святаславіча і вылячыў яго, астрыгшы яму галаву («князя Юрья князь великий Скиргайло обрете в трупах много ранена...» і г. д.). За Слуцкім спісам гэтая ж фраза прапушчана і ў спісе Красінскага, і ў хроніцы Быхаўца. З іншых характэрных супадзенняў – агульная для Слуцкага і Супрасльскага спісаў фраза «со многими князьми и бояры литовскими», тады як у Віленскім спісе на гэтым месцы чытаецца «с многими князьми и паны Литовское земли», а ў Акадэмічным – «со многими князьми и бояры Литовской земли». У пераліку князёў, якія сустракалі Соф'ю Вітаўтаўну ў Маскве, Віленскі спіс называе «князя Юрья». Аналагічнае чытанне знаходзіцца і ў спісе Дуброўскага (а значыць, было і ў пратографе Акадэмічнага спіса). Але ў Супрасльскім і Слуцкім спісах, і адпаведна ў спісе Красінскага і хроніцы Быхаўца, яго няма.

Параўноўваючы Слуцкі і Супрасльскі спісы, мы неаднойчы сутыкаліся з тым, што чытанні, агульныя для гэтых двух спісаў, маюцца таксама ў спісе Красінскага і хроніцы Быхаўца. Дадатковы тэксталагічны матэрыял для параўнання паказвае, па-першае, што гэта далёка не выпадковае супадзенне, а па-другое, што тэкст «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх» паводле спіса Красінскага і хронікі Быхаўца мае найбольш цесныя паралелі не з Супрасльскім, а са Слуцкім спісам. Так, у апаведзе пра падзеі 1382 г. у Віленскім, Акадэмічным і Супрасльскім спісах гаворыцца, што войскі Тэўтонскага ордэна ў Прусіі «идут» на Трокі (у «*Origo regis*»:

³⁴ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 76, 89, 147, 197, 226.

³⁵ Тамсама. – Стлб. 78, 91, 149, 199.

«vadunt»), і толькі ў Слуцкім спісе, спісах Красінскага і Рачынскага і ў хроніцы Быхаўца замест гэтага дзеяслова ўжыты іншы, блізкі па сэнсе: «тягнуть» («tiahnut»)³⁶. Пры апісанні замкаў і мясцовасцей Падляшша і Берасцейшчыны, якія захапіў альбо спусташыў мазавецкі князь Януш, у Слуцкім спісе па нейкай прычыне прапушчаны Мельнік (які згаданы ў «*Origo regis*», Віленскім і Акадэмічным спісах; у Супрасльскім спісе на гэтым месцы прапушчаны аркуш). Аналагічная лакуна прысутнічае таксама ў спісе Красінскага і ў хроніцы Быхаўца. У даце пахода смаленскага князя Святаслава Іванавіча на Мсціслаўль «тое же зимы на весну» (як у Віленскім і Акадэмічным спісах) у Супрасльскім і Слуцкім спісах, і адпаведна ў спісе Красінскага і хроніцы Быхаўца, прапушчаны словы «на весну». Далей у Віленскім і Супрасльскім спісах паведамляецца, што смаленскі князь Святаслаў Іванавіч біў сцены Мсціслаўля поракамі на «страстной недели». У Акадэмічным спісе чытанне скажонае: «крестной». І яшчэ больш сапсавана гэтае чытанне ў Слуцкім спісе: «третеи». Відаць, таму рэдактар спіса Красінскіх увогуле выкінуў усю гэту дату, але яна чытаецца ў хроніцы Быхаўца: «tretey»³⁷. Нарэшце яшчэ адзін выразны маркер – адсутнасць у Слуцкім спісе, спісе Красінскага і хроніцы Быхаўца згадкі, што князь Скіргайла быў у праваслаўным хрышчэнні названы Іванам (гэтая фраза, аднак, чытаецца ў Супрасльскім спісе: «наречены во святом крещени Иоань»).

Падаецца відавочным, што для стварэння спіса Красінскага і хронікі Быхаўца быў выкарыстаны спіс, вельмі блізкі да Слуцкага. На блізкасць паміж першым летапісным зводам ВКЛ паводле Слуцкага спіса і другім летапісным зводам ВКЛ паводле спіса Красінскага, дарэчы, паказваў раней В. А. Чамярыцкі³⁸. Гэты факт вымушае вельмі ўважліва ставіцца да спіса Красінскага і пры рэканструкцыі першапачатковага тэкста «Аповесці пра Падолле», хаця, вядома ж, тэкст аповесці, як і іншых матэрыялаў, у спісе Красінскага зведаў істотнае рэдагаванне. Што датычыцца хронікі Быхаўца, то вынікі тэксталагічнага аналізу пацвярджаюць меркаванне тых даследчыкаў, якія звязвалі паходжанне хронікі Быхаўца са Слуцкім спісам альбо са Слуцкім рэгіёнам (пры тым, што на гэтую сувязь паказвае і сам склад хронікі Быхаўца, папоўненай слугкімі матэрыяламі). Напрыклад, яшчэ С. Смолька сцвярджаў, што для хронікі Быхаўца і першага летапіснага зводу ВКЛ па Слуцкаму спісу выкарыстоўваўся вельмі

³⁶ Тамсама. – Стлб. 87, 158, 319, 504.

³⁷ Тамсама. – Стлб. 78, 91, 149, 199, 511.

³⁸ *Чамярыцкі В. А.* Беларускае летапісаванне як помнікі літаратуры... – С. 138.

блізкі, калі не адзін і той жа пратограф³⁹. Слуцкі рэгіён як месца складання хронікі Быхаўца вызначаюць таксама Н. А. Марозава і Л. Цітка⁴⁰.

Як і ў Супрасльскім спісе, у Слуцкім «Летапісец вялікіх князёў літоўскіх» завяршаецца на сустрэчы Вітаўта і Васіля Дзмітрыевіча ў Смаленску. Але далей ідзе не «Аповесць пра Падолле», а артыкулы з нейкага летапіса, пачынаючы з 6903 г. Такім чынам, у тэксце першага летапіснага звода ВКЛ, які лёг у аснову аднаго з двух спісаў – хутчэй за ўсё Слуцкага, на нейкім этапе быў зменены парадак размяшчэння матэрыялаў.

З-за абмежаванасці аб'ёма мы не можам выкласці тэксталагічныя назіранні над усімі астатнімі спісамі «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», але ў скарачаным выглядзе папярэдня карціна складваецца наступная (гл. стэму 1). Спачатку, мабыць, на аснове вуснай альбо пісьмовай інфармацыі, адлюстраванай у нямецкамоўным «Мемарыяле Вітаўта» («Dis ist Witoldes sache wedir Jagaln und Skargaln») 1390 г.⁴¹, была створана першая частка «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх» на рускай мове; апошняя рэдагаванне гэтага тэкста адбылося не раней за студзень 1407 г., бо ў тэксце згадваецца другая жонка нобіля Манівіда Ульяна⁴². Перакладам першай часткі «Летапісца» на лаціну з'яўляецца «Origo regis». Затым быў створаны спіс II, пратограф поўнага тэкста «Летапісца» у складзе першага летапіснага звода ВКЛ (звода 1446 г.). На гэтым узроўні ўзніклі чытанні, агульныя для Акадэмічнага і Віленскага спісаў (напрыклад «князя Васіля Костянтиновича»). Затым вылучыліся два спісы: адзін – з чытанням «чызды» замест «ачеи» (назавем яго ўмоўна ІА) – стаў пратографам для Акадэмічнага спіса, спісаў Дуброўскага і Пагодзінскага, другі – ІІВ – для Віленскага, Слуцкага і Супрасльскага. На аснове спіса ІІВ узнік спіс III, які ўтрымліваў комплекс чытанняў, агульных для Слуцкага і Супрасльскага спісаў. Нарэшце са спіса III вылучыліся пратографы Слуцкага і Супрасльскага спіса. Дапускаем, што пры стварэнні пратографа Слуцкага спіса перапісчык карыстаўся не толькі спісам, блізкім да III, але і спісам, блізкім да ІА, то бок да Акадэмічнага; у гэтым выпадку спіс,

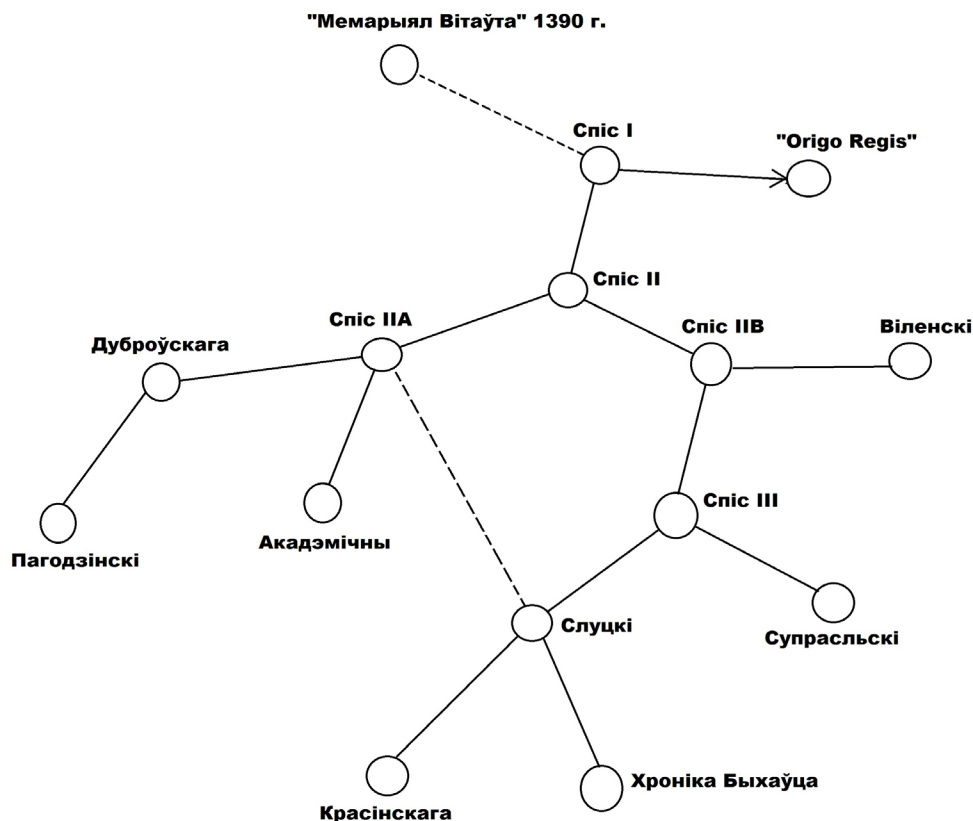
³⁹ Smolka S. Najdawniejsze pomniki dziejopisarstwa rusko-litewskiego: rozbiór krytyczny. – Kraków, 1889. – S. 16, 54–55. – Меркаванне Т. Сушыцкага аб тым што тэкст «Аповесці пра Падолле» з хронікі Быхаўца «тэкстуальна найбліжчый» да Супрасльскага спіса, супярэчыць тэксталагічным дадзеным (*Сушицкий Т.* Західньо-руські літописи як пам'ятки літаратури. – Т. 1. Київ, 1930. – С. 310).

⁴⁰ Морозова Н. А. К вопросу о времени создания Хроники Быховца // Slavistica Vilnensis. – 2000 (Kalbotyra, 49 (2)). – С. 137–141; Citko L. «Kronika Bychowca» na tle historii i geografii języka białoruskiego. – Białystok, 2006. – S. 265.

⁴¹ Scriptores rerum Prussicarum. – Bd. 2. – Leipzig, 1863. – S. 711–714.

⁴² Semkowicz W. Przywileje Witolda dla Moniwida, starosty wileńskiego i testament jego syna Jana Moniwidowicza // Ateneum Wileńskie. – R. 1, z. 2. – Wilno, 1923. – S. 253, 258.

блізкі да ІІА, мог быць ужыты для дадатковай праўкі альбо, хутчэй, для ўзнаўлення лакун ці дэфектаў спіса, блізкага да ІІІ. Іншага тлумачэння таму факту, што ў Слуцкім спісе адлюстравалася скажонае чытанне, агульнае з Акадэмічным спісам («чызды»), мы пакуль не бачым.

Стэма 1. Паходжанне спісаў першай рэдакцыі «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх» і іх сувязь са спісамі другой рэдакцыі (старэйшы – спіс Красінскага) і трэцяй рэдакцыі (хроніка Быхаўца)

Тэксталагічны аналіз паказвае, што Супрасльскі і Слуцкі спісы «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», а значыць, хутчэй за ўсё, і «Аповесці

пра Падолле», паходзяць ад агульнага пратографа. Няма ніякіх падстаў для таго, каб лічыць, што адзін спіс (напрыклад Слуцкі) залежны ад другога (Супрасльскага). Пагэтану нельга пагадзіцца і з тым, што Супрасльскі спіс па тэксталагічных прычынах можа мець прыярытэт у спрэчных розначытаннях. Іншая справа, што кампазіцыя першага летапіснага звода ВКЛ у Слуцкім спісе зведала пэўныя змены ў параўнанні з першапачатковай кампазіцыяй, адлюстраванай у Акадэмічным, Супрасльскім і, верагодна, Нікіфараўскім спісах: так, у Слуцкім спісе быў зменены парадак размяшчэння некаторых матэрыялаў, у тым ліку «Аповесці пра Падолле». Але саміх тэкстаў «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх» і «Аповесці пра Падолле» гэтае рэдагаванне, праведзенае паміж 1498 і 1502 гг., не закранула⁴³.

Вяртаючыся да трох спрэчных розначытанняў «Аповесці пра Падолле», заўважым, што князь Фёдар Карыятавіч ніякім чынам не мог згадавацца ў пратографе аповесці сярод тых князёў, якія першымі прыйшлі ў Падольскую зямлю, і гэта надзейна даказваецца логікай апавядання і тым, што яго імені няма ў адпаведным фрагменце Слуцкага спіса. Значыць, у Супрасльскім спісе маецца позняя інтэрпаляцыя, прычыны якой застаюцца няяснымі.

Што датычыцца характарыстыкі адносін Падольскай зямлі да ВКЛ перад 1392 г., то безагаворачна прымаць чытанне Супрасльскага спіса («какъ же пред тым послушна была») таксама немагчыма. Такая трактоўка сапраўды адпавядае агульнай ідэйнай накіраванасці «Аповесці пра Падолле», якая абгрунтоўвала правы ВКЛ на Падольскую зямлю. Але ў агульнагістарычным кантэксце больш карэктным з'яўляецца чытанне Слуцкага спіса («какъж и передъ тымъ послушна не была»). Вядома, што адразу пасля смерці Альгерда падольскія гаспадары сталі васаламі Венгерскага каралеўства (у асобе венгерскага і польскага караля Людовіка Анжуйскага)⁴⁴, і ў крыніцах 1380-х гг. мы не знаходзім слядоў таго, што Падольская зямля падпарадкоўвалася ВКЛ. І князь Аляксандр Карыятавіч у 1375 г., і князь Канстанцін Карыятавіч у 1385 г. спасылаліся ў сваёй тытулатуры на тое, што валодаюць Падольскай зямлёй «з Божай міласці» («von Gotis genaden Herczog czu Podolien»)⁴⁵. Пасля каранацыі Ягайлы ў Кракаве, паміж 1386 і 1392 гг., падольскія князі не выдалі ніводнай прысяжнай граматы на вернасць каралю Польшчы, вярхоўнаму

⁴³ Чамярыцкі В. А. Беларускія летапісы як помнікі літаратуры... – С. 125–126.

⁴⁴ Kurtyka J. Podole pomiędzy Polską i Litwą w XIV i 1. połowie XV wieku // Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu. – T. 1. – Kraków, 2000. – S. 20, 23.

⁴⁵ Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa 1257–1506. – Cz. 1 / Wyd. F. Piekosiński. – Kraków, 1879. – S. 57, 74.

князю літоўскаму Уладзіславу (Ягайле) і польскай Кароне. Вось чаму чытанні Супрасльскага і Слуцкага спісаў у дадзеным выпадку з'яўляюцца з гістарычнага пункту гледжання, па меншай меры, роўнапраўнымі.

Нарэшце розначытанне, звязанае з іменем ваяводы, якога князь Фёдар Карыятавіч у 1394 г. прызначыў абараняць падольскія замкі. Супрасльскі спіс называе яго «Нестис», а Слуцкі спіс – «Нестак». Паводле аповесці, падчас абароны Падольскай зямлі ад войскаў Вітаўта князь Фёдар Карыятавіч умацніў замкі малдаўскімі гарнізонамі: «А города всадили Волохи». Пагэтаму лагічна, каб асноўным кірункам пошукаў гэтага «Нестиса» альбо «Нестака» стала Малдавія. Сапраўды «пан Нестяк» называецца на даволі высокай пазіцыі сярод «землян панов Молдавских» ваяводы гаспадара Малдаўскай зямлі Аляксандра ў дакуменце ад 6 кастрычніка 1407 г.⁴⁶ У 1421 г. зноў бачым яго ў ліку бліжэйшых баяр малдаўскага гаспадара Аляксандра⁴⁷. У яго былі сыны Богуш і Пашка «Нестѣковичи»⁴⁸. Такім чынам, найбольш блізім да першапачатковага з'яўляецца чытанне «Нестак» у Слуцкім спісе, якое затым трансфармавалася ў чытанне «Nestan» у хроніцы Быхаўца.

Верагоднасць паведамлення пра планаваны шлюб князя Канстанціна Карыятавіча. Згодна з «Аповесцю пра Падолле» у польскага караля «Казимира Локотковича» была адзіная дачка. Даведаўшыся, што падольскія гаспадары Карыятавічы «люди мужнии», ён нібыта прапанаваў князю Канстанціну Карыятавічу прыехаць у Кракаў, ажаніцца з каралеўнай. У Слуцкім спісе нават сцвярджаецца, што Казімір хацеў зрабіць Канстанціна пасля сваёй смерці каралём Польшчы («по своем животе королем осадити»), у Супрасльскім спісе адпаведная фраза выключана. Для здзяйснення сваіх планаў кароль Казімір выдаў падольскаму князю «кклеитовныи листы» – ахоўныя дакументы на праезд. Аднак Канстанцін Карыятавіч, прыехаўшы ў Кракаў, адмовіўся ўступаць у шлюб з польскай каралеўнай, бо не хацеў адступацца ад праваслаўя: «И затымь полскы король Казимир Локотьковичь [у *хроніцы Быхаўца дададз.*: *dowiedalsia*], што их три браты Корятовичи на Подольскои земли, а люди моужьнии, и *wn* прислалъ къ кн(я)зю Костентиноу кклеитовныи листы со великою твердостью и проса его, штобы к нему приѣхал. А умыслив тоє собѣ и своими (у *Слуцкім*: и со всеми) паны, што в него с(ы)на не было, толко была *wd*на дочька, захотель за него дочкою дати (у *Слуцкім дададз.*: а по своемь животе королемь всадити). И кн(я)зь Костентин на кклеитовных

⁴⁶ Уляницький В. А. Материалы для истории взаимных отношений России, Польши, Молдавии, Валахии и Турции. – М., 1887. – С. 16.

⁴⁷ Тамсама. – С. 26.

⁴⁸ Тамсама. – С. 27–28, 64.

(у *Слуцкім*: кглеитовных) листех к Польскамоу королю фздиль и тамь какь са ёмоу посмотрѣло не похотель к тои вѣре пристоупити и впать на тых же листѣхь *втехаль* до Подольской земьли и (у *Слуцкім дададз.*: тоу-то боуда на Подольской земли) на своємь г(о)с(по)д(а)рьстве оумерль»⁴⁹.

Разгляд верагоднасці гэтага фрагмента дазваляе крыху закрануць цікавую праблематыку, звязаную з агульным генезісам, крыніцамі і літаратурнай гісторыяй «Аповесці пра Падолле», прынцыпамі факталагічнай пабудовы і ідэалагічнай накіраванасцю гэтага помніка.

У польскага караля Казіміра Вялікага (1310–1370) была не адна, а тры альбо (паводле звестак К. Ясінскага) пяць дачок. Ад першай жонкі Ганны-Альдоны Гедымінаўны у яго нарадзіліся Альжбета (з 1341 г. замужам за паморскім князем Багуславам V) і Кунегунда (у 1345 г. заручана з Людовікам IV Вітэльзбахам, жонкай якога стала праз некалькі гадоў)⁵⁰. На думку некаторых даследчыкаў, праект шлюбу паміж Канстанцінам Карыятавічам і дачкой Казіміра – верагодна, Кунегундай, мог разглядацца ў 1344 г., што часам успрымаецца, як ускоснае сведчанне аб тым, што Карыятавічы к таму часу ўжо з'явіліся на Падоллі⁵¹. Як ужо адзначалася ў літаратуры, такая выснова грунтуецца на даволі хісткай аргументацыі⁵². Няясна, ці дасціг Канстанцін Карыятавіч поўналецця да пачатку 40-х гг. XV ст.: мяркуючы па гадах княжання ў Падольскай зямлі, ён быў адным з малодшых сыноў Карыята (па разліках Я. Тэнгоўскага, нарадзіўся каля 1335 г.)⁵³. Няма і ніякіх дадзеных аб тым, што ўжо ў пачатку 40-х гг. XV ст. і нават у 1344 г. Карыятавічы замацаваліся ў Падольскай зямлі. Такому меркаванню супярэчыць заўвага «Аповесці пра Падолле» аб тым, што Карыятавічы прыйшлі ў Падольскую зямлю «со князя великого Олгирдовым презволением и с помочию Литовския земли»; а да 1344 г. Альгерд яшчэ не быў вялікім князем літоўскім. Ды і наогул з аповесці выразна вынікае, што Казімір запрасіў Канстанціна Карыятавіча ў Кракаў толькі пасля разгрому татар на Сініх Водах і будаўніцтва «умурованых городов» у Падольскай зямлі⁵⁴. Апроч таго, па матчынай лініі дачкі Казіміра

⁴⁹ ПСРЛ. – Т. 17. – Стлб. 82, 100; ПСРЛ. – Т. 32. – С. 139; ПСРЛ. – Т. 35. – М., 1980. – С. 66, 74.

⁵⁰ Jasiński K. Małżeństwa i koligacje polityczne Kazimierza Wielkiego // *Studia Źródłoznawcze*. – Т. 32–33. – 1990. – S. 67.

⁵¹ Balzer O. Genealogia Piastów. – Kraków, 1895. – S. 396; *Шабульдо Ф. М.* Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского. – Киев, 1987. – С. 45.

⁵² Jankauskas V. Gediminaičių kunigaikštystės LDK pietinėse žemėse XIV–XV a. // *Lietuvos pilys*. – 2008. – Т. 4. – Vilnius, 2009. – P. 9.

⁵³ Tęgowski J. Pierwsze pokolenia Gedyminowiczów. – Poznań etc., 1999. – S. 177.

⁵⁴ Гістарыяграфію пытання гл.: Василенко В. Політична історія Великого князівства Литовського (до 1569 р.) в східнослов'янських історіографіях XIX – першої третини XX ст.

ад першага шлюбу прыходзіліся Канстанціну Карыятавічу стрыечнымі сёстрамі, а як вядома, пастановай IV Латэранскага сабора 1215 г. (канон 50) было ўведзена абмежаванне на шлюб паміж крэўнымі сваякамі да чацвёртай ступені ўключна⁵⁵. Таму на заручыны альбо шлюб з Канстанцінам Карыятавічам старэйшым дачкам Казіміра патрабаваўся б дазвол каталіцкіх духоўных уладаў. Але адпаведнай перапіскі з папскай курыяй не выяўлена.

Ад чацвёртага шлюбу з жаганскай князёўнай Ядзвігай (заклучанага 25 лютага 1365 г.) польскі кароль меў трох дачок. Ганна і Кунегунда названы ў папскай буле 1369 г., якая давала дазвол на магчымы ў будучым шлюб адной з гэтых дзяўчынак з васьмігадовым Вацлавам, сынам імператара Свяшчэннай Рымскай імперыі, караля Чэхіі Карла IV⁵⁶. Ганна потым выйшла замуж за цылейскага графа Вільгельма (1380). Пра дзвюх малодшых дачок Казіміра – Кунегунду і Ядзвігу, захавалася менш за ўсё звестак. Кунегунда памёрла ў раннім дзяцінстве. Ядзвіга нарадзілася не раней за 1368/1369 гг.; ва ўсякім выпадку на момант смерці свайго бацькі дзяўчынка была яшчэ немаўляткам (двухгадовым, па сцвярджэнні Я. Дамброўскага). Асірацелыя Ганна і Ядзвіга з вясны 1371 г. выхоўваліся ў сваёй цёткі каралевы Альжбеты Лакеткоўны (1305–1380), у Будзе, пры двары венгерскага і польскага караля Людовіка Анжуйскага. Ядзвіга Казіміраўна, як мяркуюць, яшчэ пры жыцці Людовіка (гэта значыць перад 1382 г.) выйшла замуж, але за каго – невядома⁵⁷.

Некаторыя гісторыкі ўсё ж лічаць магчымым, што перамовы на конт дынастычнага саюза праводзіліся ў апошнія гады жыцця караля Казіміра, у 1367–1370 гг.⁵⁸ Меркаванне Г. Пашкевіча, зрэшты, дастаткова асцярожнае: ён паказаў на шмат якія недарэчнасці ў тэксце «Аповесці пра Падолле». Дзіўна, што ініцыятарам шлюбу выстаўлены польскі кароль. Дзіўна, што ён намерваўся выдаць дачку за малазначнага на той час літоўскага князька з другараднай лініі Гедымінавічаў, якая ніколі не прэтэндавала на вялікакняжацкі сталец. Пры гэтым падольскія Карыятавічы на той час і

Монографія. – Дніпропетровськ, 2006. – С. 89–97.

⁵⁵ Decrees of the Ecumenical Councils. – Vol. 1. Nicaea I to Lateran V / Ed. N. P. Tanner. – London, 1990. – P. 257.

⁵⁶ Jasiński K. Małżeństwa i koligacje... – S. 70–72.

⁵⁷ Dąbrowski J. Ostatnie lata Ludwika Wielkiego 1370–1382. – 2 wyd. – Kraków, 2009. – S. 160.

⁵⁸ Paszkiewicz H. O genezie i wartości Krewa. – Warszawa, 1938. – S. 291–292; Błaszczuk G. Dzieje stosunków polsko-litewskich od czasów najdawniejszych do współczesności. – T. 1. Trudne początki. – Poznań, 1998. – S. 220 (тут разбор літаратуры).

так ужо з'яўляліся васаламі польскай Кароны⁵⁹, а Канстанцін Карыятавіч яшчэ не валодаў Падольскай зямлёй, знаходзячыся ў ценю сваіх старэйшых братоў. Адным словам, палітычнай неабходнасці ў гэтым шлюбе для Польшчы не было. Да таго ж, малодшыя дачкі Казіміра былі яшчэ зусім малымі, і планы іх шлюбу з 30-гадовым Канстанцінам Карыятавічам у такіх умовах былі б нонсэнсам.

Такім чынам, цалкам выключана, каб князя Канстанціна Карыятавіча запрасіў для шлюбу з адной са сваіх законных дачок менавіта польскі кароль Казімір.

Канстанцін Карыятавіч з'явіўся на палітычнай сцэне Падольскай зямлі толькі ў 80-я гг. XIV ст., то бок значна пазней сваіх старэйшых братоў – Аляксандра і Юрыя. 17 красавіка 1385 г. ён як «von [Gotis gena]den Herzog zu Podolien» узнавіў прывілей для купцоў Кракава на вольны гандаль у Падольскай зямлі⁶⁰. Апроч таго, у 80-я гады XIV стагоддзя Канстанцін і ягоны суправіцель – князь Падолля, імя якога вядома толькі па лацінскаму ініцыялу *В.* (напэўна, Барыс Карыятавіч), звярнуліся да папы Урбана VI з просьбай, каб у горадзе Камянцы-Падольскім было заснавана каталіцкае біскупства⁶¹. 19 верасня 1388 г. ён сумесна з новым сваім суправіцелем Фёдарам Карыятавічам выдаў прывілей свайму слуге Няміры на валоданне Бакотай⁶². Спробы *Л. В. Вайтовіча* давесці, што Канстанцін Карыятавіч быў гаспадаром Падольскай зямлі значна раней і памёр паміж 1366 і 1374 гг.⁶³, не вытрымліваюць крытыкі, бо супярэчаць комплексу не толькі дакументальных, але і нумізматычных крыніц. Вядома, што манеты, чаканеныя Канстанцінам Карыятавічам, нясуць мадыфікаваную выяву герба венгерскай каралеўскай дынастыі Анжу⁶⁴. Гэта тлумачыцца тым, што з 1377 г. падольскія Карыятавічы, як мы ўжо казалі, былі васаламі венгерскай Кароны.

Калі перамовы наконт шлюбу Ядзвігі Казіміраўны і Канстанціна Карыятавіча і маглі адбыцца, то толькі паміж 1371 і 1382 гг. уключ-

⁵⁹ Гл.: *Михайловський В. М.* Васальні стосункі князів Кориатовичів із Казимиром III та Людовіком Угорським // *Український історичний журнал*. – 2010. – № 4. – С. 4–15.

⁶⁰ *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa 1257–1506*. – Cz. 1. – S. 74–75.

⁶¹ *Abraham W.* Założenie biskupstwa łacińskiego w Kamieńcu Podolskim // *Księga pamiątkowa ku uczczeniu 250-tej rocznicy założenia Uniwersytetu Lwowskiego przez króla Jana Kazimierza* r. 1661. – T. 1. – Lwów, 1912. S. 12.

⁶² *Tęgowski J.* Sprawa przyłączenia Podola do Korony Polskiej w końcu XIV wieku // *Teki Krakowskie*. – 1997. – № 5. – S. 170–171.

⁶³ *Войтович Л. В.* Княжа доба: портрети еліти. – Біла Церква, 2006. – С. 671.

⁶⁴ *Погорілець О. Г., Саввов Р. В.* Монета подільского князя Костянтина // *Нумізматыка. Фалеристика*. – 2007. – № 4. – С. 26; *Громыко А.* О подольских денариях Константина Кориатовича // *Банкаўскі веснік*. – 2010. – № 7 (480), сакавік. – С. 70.

на ў праўленне караля Людовіка Анжуйскага. Існуе і іншы гіпатэтычны варыянт: будучы ў Кракаве ў красавіку 1385 г., князь Канстанцін Карыятавіч мог весці там нейкія перамовы з малапольскімі панамі наконт шлюбу, але, вядома ж, не з Ядзвігай Казіміраўнай, а з Ядзвігай, дачкой Людовіка Анжуйскага, гэта значыць як канкурэнт Ягайлы Альгердавіча, прэтэндэнт на тытул польскага караля. Адсюль у пратографе «Аповесці пра Падолле» з'явіліся словы, што польскі кароль хацеў Канстанціна Карыятавіча «по своемь животе королемь осадити». Па сутнасці, гэта падобна на завуалюваны антыягелонскі ідэалагічны выпадак: Канстанцін Карыятавіч, які нібыта адмовіўся прыняць каталіцтва ў абмен на польскую карону, яўна тут проціпастаўляўся менш разборліваму ў сродках Ягайле⁶⁵. Кніжнікі ВКЛ XV – пачатку XVI ст., відаць, добра ўспрымалі небяспечнасць такой трактоўкі. Таму словы «по своемь животе королемь осадити» зніклі з Супрасльскага спіса (гэта як раз той выпадак, калі лакуну нельга тлумачыць выпадковым пропускам слоў), а ў другім летапісным зводзе ВКЛ, пачынаючы са спіса Красінскага, эпізод з планаваным шлюбам Канстанціна Карыятавіча на польскай каралеўне быў наогул выкінуты з тэкста. Іншымі словамі, фрагмент «Аповесці пра Падолле» пра планаваны шлюб Канстанціна Карыятавіча нагадвае хутчэй легенду з элементамі палітычнага памфлета, праз якую разгледзець рэальныя падзеі так жа цяжка, як праз туман. Няяснасці дадае і пытанне пра веравызнанне князя Канстанціна Карыятавіча: насамрэч, як і старэйшыя браты, ён апекаваўся інтарэсамі каталіцкага духавенства і манаства, бо рупіўся аб заснаванні каталіцкага біскупства ў Камянцы; але пры гэтым мог і заставацца ў праваслаўі. Кніжнікаў, прынамсі, першай паловы XV ст. гэта наўрад ці магло здзіўляць, бо такія прыклады былі: так, у 1444/1445 гг. праваслаўны князь Алелька Уладзіміравіч пажалаваў шэраг наданняў каталіцкаму касцёлу св. Міхаіла ў Слуцку («к нашей церкви къ лацкой, што у Слуцку, къ светому Михайлу»)⁶⁶. Ва ўсялікім выпадку падаецца відавочным, што, апроч нейкай вуснай інфармацыі, чутак альбо ўласных домysлаў, грунтам для стварэння гэтага фрагмента аўтару «Аповесці пра Падолле» паслужыла ахоўная грамата (глейт), якая была выдадзена польскім бокам Канстанціну Карыятавічу, мабыць, для прыезда ў Кракаў у 1385 г. Тэарэтычныя і практычныя прынцыпы ідэнтыфікацыі дакументальных матэрыялаў,

⁶⁵ На гэтую «іранічную алузію» першым звярнуў увагу, здаецца, *М. С. Грушэўскі* (гл.: *Історія України-Руси*. Т. 4. XIV–XVI вікі – відносіны політичні. – Вид. 2. – Київ–Львів, 1907. – С. 93).

⁶⁶ AGAD. Archiwum Radziwiłłów. – Dz. VIII. – Sygn. 511. – S. 17; Sygn. 522. – S. 2, 4. – Публікацыя: *Ліцкевіч А. У.* Старабеларускія граматы XV ст. з Archiwum głównego akt dawnych у Варшаве... – С. 13–16, № 1.

уключаных у старажытнарускія летапісы і хронікі, былі ў свой час прапанаваны і абгрунтаваны цэлым шэрагам даследчыкаў (Б. А. Рыбакоў, В. Ю. Франчук, В. Т. Пашута, А. В. Юрасоўскі, А. А. Купчынскі)⁶⁷. Калі выкарыстоўваць самы стрыманы падыход, сфармуляваны ў крытычным артыкуле Я. Р. Дашкевіча, то на выкарыстанне дакументальных крыніц у тэксце летапіса альбо хронікі можа паказваць наяўнасць тэрмінаў «грамота», «рукописание» і г. д., а таксама супадзенне фармуляра летапісных «грамот» і аўтэнтычных актавых матэрыялаў⁶⁸. З такога пункту гледжання той факт, што аўтар «Аповесці пра Падолле» ведаў глейт, выдадзены для Канстанціна Карыятавіча, даказваецца надзейна: у тэксце прама называецца гэты від дакумента і даецца характарыстыка яго зместа («с великою твердостью»).

Паводле папярэдніх вынікаў тэксталагічнага і гістарычнага аналізу фрагмент аб планаваным шлюбе князя Канстанціна Карыятавіча меў наступны генезіс. Першапачаткова ўзнікла другая частка «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», дзе ўтрымліваўся наступны тэкст: «Короля Казимира краковского в животе не стало, и сынов в него не было, только одна дочка (именемъ) Ядвига. И почали ляхове слати с Кракова к великому князю Ягаилу, абы принял крещение старого Рима и понял бы в них королевну Ядвигу и стал бы в них королем в Кракове и на всеи Лядской земли»⁶⁹. Памылка аўтара, які палічыў каралеўну Ядвігу дачкой караля Казіміра, магчыма, тлумачыцца не толькі асабістым няведаннем, але і некарэктнай інтэрпрэтацыяй аднаго з лацінамоўных тэкстаў, блізкіх да «Каталога жаганскіх абатаў», створанага ў 1398 г. Людольфам з Эйнбека, абатам аўгустынскага кляштара ў Жагані (Сілезія): «De rege Polonorum. Hiis diebus, mortuo jam dudum Kazimiro, rege Polonorum, sine herede, cum filia minor regis Ungarorum jus successionis in regno Polonorum haberet, pater ejus eam duci Austrie desponsavit. Sed post mortem patris, Poloni eam auferentes duci, cuidam gentili sed tunc a primo baptizato forte, Vladislao vel Wolislao nomine, in conjugio copularunt ipsumque neophitum super se regem fecerunt, qui tenens regnum Polonie usque in diem istum habet et eandem regis

⁶⁷ Рыбаков Б. А. Древняя Русь. Сказания, былины, летописи. – М., 1963. – С. 316–335; Пашута В. Т. Внешняя политика Древней Руси. – М., 1968. – С. 169 і наступн.; Франчук В. Ю. Киевская летопись. Состав и источники в лингвистическом освещении. – Киев, 1986. – С. 154; Юрасовский А. В. Грамоты XI – середины XIV века в составе русских летописей // История СССР. – 1982. – № 4. – С. 141–150; Купчинський О. А. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. – Львів, 2004. – С. 219–220.

⁶⁸ Дашкевич Я. Р. Спорные вопросы дипломатической практики Древней Руси // История СССР. – 1991. – № 4. – С. 105–108.

⁶⁹ ПСРЛ. – Т. 35. – С. 63, 87, 113.

filiam in uxorem, licet sterilem et sine prole etc.»⁷⁰. Далей у гэтым урыўку распаўядаецца пра тое, што Ягайла быў не першым, а другім мужам Ядзвігі Анжуйскай. Першым законным мужам быў аўстрыйскі герцаг Вільгельм, але герцаг не меў інтымнай сувязі з Ядзвігай, пагэтану папская курыя дала дазвол Ягайлу і Ядзвізе на заключэнне паўторнага шлюбу. Магчыма, менавіта гэтым аспектам сілезскай кляштарнай хронікі (альбо аналагічнага па зместу тэкста) тлумачыцца тое, што гэты тэкст выклікаў цікавасць і стаў вядомы ў Вялікім княстве Літоўскім. Заўважым, аднак, што, у адрозненне ад «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх», у «Каталогу жаганскіх абатаў» тэкст не ўтрымлівае недакладнасцей альбо сэнсавых супярэчнасцей. Інтэрпрэтатар гэтага тэксту (альбо падобнага да яго тэксту) у ВКЛ па нейкай прычыне не звярнуў увагу на словы «*jam dudum*», з якіх вынікае, што кароль Казімір памёр задоўга да апісаных падзеяў, і пагэтану было вырашана, што шлюб каралевы Ядзвігі адбыўся неўзабаве пасля смерці караля Казіміра і што яна была яго дачкой.

З «Летапісца вялікіх князёў літоўскіх» памылка трапіла ў «Аповесць пра Падолле», а таксама ў Вакрасенскі летапіс: «Того же году (6894) великий князь Ягайло Олгердовичь Литовский ездил жениться в Лятцкую землю, и женился тамо, а поня королевну Казимерову дочь Едвигу, и тамо крестися в Римскую веру»⁷¹. А. Прахаска ў свой час меркаваў, што зыходным было паведамленне Вакрасенскага летапіса, якое быццам бы было перапрацавана аўтарам другой часткі «Летапісца» і «Аповесці пра Падолле»⁷². Гэта памылковая ідэя, бо паведамленне Вакрасенскага летапіса з'яўляецца позняй рэдакцыяй артыкула з маскоўскіх і наўгародска-сафійскіх зводаў пра шлюб князя Ягайлы ва «Угорского короля», яго хрышчэнне ў «нямецкую веру» і смяротнае пакаранне ў Вільні двух літоўскіх праваслаўных баяр⁷³.

Што ж датычыцца «Аповесці пра Падолле», то яе аўтар, будучы знаёмы з «Летапісам вялікіх князёў літоўскіх», ведаў таксама пра існаванне ахоўнага ліста (глейта), выдадзенага для князя Канстанціна Карыятавіча на прыезд у Кракаў у красавіку 1385 г. Абапіраючыся на гэтыя матэрыялы і, мусіць, на нейкую вусную інфармацыю ён стварыў фрагмент аб планаваным шлюбе падольскага князя з польскай каралеўнай, нібыта

⁷⁰ *Scriptores rerum Silesiacarum*. – Bd. 1. – Breslau, 1835. – S. 218.

⁷¹ ПСРЛ. – Т. 8. – СПб., 1859. – С. 51.

⁷² *Prochaska A. Latopis litewski...* – S. 17, 26.

⁷³ Пар., напрыклад, маскоўскі звод канца XV ст.: «Того же году великий князь Ягайло Олгердовичь Литовский еде жениться в Угорскую землю к королю и женился тамо крестися в Немецкую веру...» (ПСРЛ. – Т. 25. – М.–Л., 1949. – С. 213). Больш падрабязны аналіз гэтага летапіснага паведамлення прадстаўлены ў артыкуле: Ліцкевіч А. У. Віленскія праваслаўныя мучанікі 1387 года // Праваслаўе. – 2010. – № 16. – С. 81–93.

дачкою караля Казіміра. Дарэчы, паколькі ахоўны ліст быў выдадзены ў перыяд бескаралеўя, відаць, групай малапольскіх магнатаў, адсюль у аповесці з'явілася ўдакладненне, што кароль Казімір «умыслив тое собе и со всеми паны». Ёсць пэўныя падставы меркаваць, што, ствараючы гэты фрагмент, аўтар аповесці лічыў, што Канстанцін Карыятавіч прыязджаў у Кракаў менавіта для абмеркавання шлюбу з польскай каралеўнай Ядзвігай, з якой пазней ажаніўся вялікі князь літоўскі Ягайла.

Litskevich Oleg

The Story about Podolia: Relationships between the Copies of the First Redaction and Authenticity of an Account of the Prince Konstantin Koriatovich

*The article begins from a textological analysis of the two earliest extant copies of **The Story about Podolia** which form a part of so called Suprasl and Slutsk manuscripts. In order to achieve more reliable results, the analysis embraced also some earliest copies of **The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania** (Suprasl, Slutsk, Vilna, Academical manuscripts) that were included in the same 15th century chronicle compilation as the first redaction of **The Story about Podolia**.*

*Initially the first part of **The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania** covering the period from 1341 until 1382 was compiled in Ruthenian. This text was partially based on oral or written information reflected in so called **Dis ist Witoldes sache wedir Jagaln und Skargaln** (1390). The last editing of the first part of **The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania** had been done not earlier than in 1407 and afterwards the text was translated in Latin as **Origo regis Jagyelo et Wytholdi ducum Lithuanie**. Then an anonymous author created the second part of **The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania** by adding to the first part the account of events from 1383 until 1396; it is worthy of note that he erroneously believed the Polish Queen Jadwiga to be the daughter of the King Casimir of Poland though she was the daughter of the King Louis of Hungary. The textological analysis shows that the Suprasl and Slutsk copies of **The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania** (and therefore of **The Story about Podolia**) contain a set of identical readings and thus obviously descend from a common protograph. We cannot say that the Slutsk copy depends on the Suprasl one, or vice versa. Both the Suprasl and Slutsk copies of **The Story about Podolia** have some lacunas in the text as well as incorrect and contradictory readings so they complement each other. In some important cases, the Slutsk copy provides more correct readings than the Suprasl copy: e. g. in the Slutsk copy,*

the name of the prince Fedor Koriatovich's military governor Niestiak is spelled 'Nestak' (versus 'Nestis' in the Suprasl copy).

Further, the article discusses the account of **The Story about Podolia** stating that the King Casimir of Poland proposed the Podolian prince Konstantin Koriatovich to marry his only daughter. It is argued that during the lifetime of the King Casimir (1310–1370) none of his five daughters could be married or engaged to the prince Konstantin Koriatovich. We know that the prince Konstantin Koriatovich was the Podolian ruler in 1380-ies and according to a documentary source visited Cracow in April 1385. So it can be assumed that author of **The Story about Podolia** in this case wrote about negotiations related to a planned matrimonial alliance between the prince Konstantin Koriatovich and the Polish Queen Jadwiga, the daughter of the King Louis of Hungary. As the sources for his narration the author of **The Story about Podolia**, probably, used (along with oral tradition) **The Chronicle of the Grand Dukes of Lithuania** where the Polish Queen Jadwiga was called the daughter of the King Casimir as well as the protection documents ('kgleitovnyi listy') issued by the Polish nobles so that the prince Konstantin Koriatovich could safely visit Cracow in 1385.